

FOIȘOARA

TELEGRAFULUI ROMAN.

Nr. 15.

Sibiu 17 Iulie 1876.

Anul I

Apare la doue septemăni. Corespondințele să se adreseze la redacțiunea Telegr. român cu adausul „pentru Foișoară“.

O PRIVIRE

asupra activitatiei

Asociațiunei Transilvane pentru literatura romana si cultura poporului roman de la infiintierea ei pana la a XIV adunare generala.

(Urmare).

7. „Transilvania“ foaia Asociațiunei.

§. 33. din statutele Asociațiunei prescrie: „Asociațiunea va susține o foaie periodică in făscioare nelimitate, destinată pentru publicarea afacerilor ei și pentru lățirea mijloacelor inaintărei de literatura română și cultura poporului român“.

Adunarea generală dela Cluj (VII) in care s'a zemislit idea infiintărei unei academii de drepturi, a cređut, că a venit și timpul pentru edarea foaii și fără a esamina mai deaproape imprejurările și mijloacele materiale și spirituale ale poporului și ale Asociațiunei a inșirat simplu in buget o sumă anumită pentru edarea si susținerea foaii. Comitetul Asociațiunei a compus un program și in 1 Ianuurie 1868 apare primul număr din „Transilvania, foaia asociatiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“. Din programul comitetului aflăm, că „resolvirea propozițiunilor acceptate de adunarea generală I“ va afla in foaie o deosebită considerațiune *)

*) Propozițiunile din cesțiune sunt intradever de mare insemnătate și foarte interesante. Fiind ele puțin cunoscute credem a satisface unei dorințe a publicului cetitor, când le reproducem

și se vor publica atât tractate populare cât și strins literare, anuciuri bibliografice și recensiuni. Programul este fără indoială frumos. Inse încât el s'a putut realiza in decursul celor 8 ani trecuți, mai bine o știe dl. redactor G. Bariț, care singur a suportat intreaga sarcină a acestei întreprinderi. Dacă frunzărım anul I (1868) al „Transilvaniei“ ușor ne convingem că cei mai mulți articuli ce sunt publicați au eșit din peana desteră a redactorului. Deoarece d. G. Bariț s'a ocupat mai ales cu cesțiuni istorice, rezultă că cuprinsul „Transilvaniei“ este foarte interesant pentru puținii istoriografi, însă see și fără interes pentru majoritatea publicului român cetitor. Domnul Bariț a arėtat in mai multe rėnduri greutatea, cu care el, ca redactor are a se lupta, și s'a rugat pentru spriginul membrilor Asociațiunei; vedėnd că el este silit nu a redacta ci a scrie foia ș'a dat de repetite ori dimisiunea. Inse adunările generale nu băgau in samă cuvintele d. Bariț, nici dimisiunea lui, ci il alegeau de nou „intrė vii și insuflețite aplause“ de secretar primar și redactor, fără a-i face vreo inlesnire in suportarea acestei grele sarcini. De altă parte earăși comitetul Asociațiunei, care mai mult avė datoria a se ingriji pentru material și a sprigini foaia, s'a indestulit in aceasta privință cu signarea numelui seu ca editor și cu esmiterea de apeluri pentru abonare. Dacă recunoascem in deobște, că o foaie ce este scrisă numai de un singur

aici in estras după formularea propunătorului d. G. Bariț: carțile scolare; compunerea unui compendiu din istoria Transilvaniei pentru popor și scoalele inferioare; starea agriculturii la românii transilvăneni; horticultura, pomăritul, cultura pădurilor, a vermilor de metasă, a stupilor și a vitelor; descrierea comparativă a locuințelor la Români; descriere porturilor romănesci; cesțiuni igienice, fiziologice și psihologice cu privire la Români; scoalele populare; colecțiune de cele mai bune balade romănesci; arta zugrăvirei; colecțiunea tuturor inscripțiunilor romane din Transilvanie; medicina; flora Transilvaniei, a Banatului și Bucovinei cu numiri romănesci.

bărbat și fie el cât de versat în știință, nu poate corespunde tuturor cerințelor și pretensiunilor varie ale publicului cetitor, cu atât mai mult trebuie se recunoaștem aceasta când este vorba de organul unei societăți literare, care are se reprezente conform programului cei mai însemnați rami ai științei.

Numărul abonaților „Transilvaniei“ la început 400 a scăzut în anul al doilea (1869) la 300 și foaia a sfârșit anul 1869 cu un deficit de fl. 525. 25 cr. spre dauna fondurilor Asociațiunii; în anul al 3-lea deficitul s'a urcat la fl. 564. — cr. Basată pe aceste rezultate și experiențe triste o minoritate a adunării generale din Făgăraș (XI) a propus casarea foaii în interesul fondurilor. Aceasta propunere în loc de a fi discutată cu sânge rece după cum s'ar fi potrivit cu demnitatea adunării, a produs numai displăcere și disarmonie în adunarea generală, și chiar presidentul Asociațiunii a clasificat-o „de un ton disharmonios și dureros, care dea ceriul să nu'l mai auzim în mijlocul nostru“. *)

Edarea foaii s'a continuat tot în modul de până aci.

Publicul a răspuns la toate aceste cu un nou scădemânt al abonaților și în anul al 5-lea vedem „Transilvania“ în raportul casariului cu un deficit de fl. 787. — cr. Inșă nici aci nu s'au oprit consecințele naturale ale procedurii Asociațiunii față cu susținerea foaii sale proprie ci numărul abonaților a scăzut chiar la 180 și deficitul s'a urcat în total la fl. 4242. 06 cr.

Este un adevăr necontestabil, că intențiunea Asociațiunii nu poate fi „a eda o foaie, ca se speculeze la venit și folos în bani“. Deci deficitul și fie el cât de însemnat, de sine privit, nu se poate considera de o cauză pentru casarea foaii. Scopul societății este înaintarea poporului român în cultură. Dacă foaia a contribuit la ajungere acestui scop, atunci deficitul de fl. 4242. 06 cr. este o sumă, ce nu s'a întrebuițat în mod neproductiv. Dacă înse foaia Asociațiunii n'a contribuit la înaintarea poporului în cultură, deficitul devine o daună a societății și a poporului, care a contribuit la crearea fondurilor.

Cercetând mai de aproape cuprinsul foaii „Transilvania“ vedem că o parte considerabilă a spaciului este consumată prin publicarea actelor societății. Publicarea actelor societății este un postulat al statutelor. Inșă fost-a de lipsă și înaintat-a ajungerea scopului publicarea prtoacoalelor și proceseselor verbale în

tot cuprinsul lor cu toate frazele și esercițiile de stil a le notarilor și secretarilor, cari le au compus? Intrează oare publicul cetitor „cum străluceau fețele tuturor“ sau „cum s'au adunat și depărtat membrii sub cele mai vii și însuflețite impresiuni“ sau „cum au fost membri plini de deliciu“, sau de câte ori „au sunat treascurile“ etc. etc.?

Astfel de frase publicul nu caută în publicarea afacerilor societății și cu atât mai puțin probe de stil ca următoarea:

„A asemenea iea cuvântul dl. și primesce totuși cu mulțămintă pentru încrederea adunării și primesce și pentru aceea, ca neprimind se nu cugete cineva că pentru aceea nu primesce pentru că s'arteme că primirea

În treacăt fie zis, acest pasagiu îl estragem din cuvântul unui fost vice-president al Asociațiunii pentru literatura română. ¹⁾

Dacă prelângă publicațiunii de acest fel redactorul Transilvaniei „a tot scris și eară a scris mai singur singurel pentru foaie ca să aibă cetipări în ea, să nu o dea afară în bianca“ ²⁾ precum zice domnul fost president al Asociațiunii br. Pop în cuvântul seu de deschidere ²⁾ cuprinsul foaii „Transilvania“ este deplin caracterisat.

O foaie, ce publică protocoale, procese verbale și articuli, ce s'au scris numai din desperație a nu rămâne coloanele netipărite, și care foaie nu se cetesce decât de 180 înși, nici când nu poate face pretensiunea a sprigini înaintarea poporului în cultură. Prin urmare să nu ne facem iluzii despre prețul și însemnătatea foaii „Transilvania“, ci recunoscându-ne greșala să ne împăcăm cu idea că suma de fl. 4242. 06 cr. ce a rezultat ca deficit la aceasta întreprindere este neproductiv întrebuițată, și să ne dăm silința a căuta fără preocupățiune după rădăcina reului și vindecarea lui. Mai ales să nu ne inchipuim că prin apeluri către publicul inteligent de a abona foaia am fi implinit toate datorințele ce ne impune o întreprindere literară de acest fel. Căci destulă ocaziune am avut a ne convinge, că nici firma unui comitet literar nici renumele lui G. Bariț, ca publicist și bărbat de litere, nici călduroasele apeluri, n'a putut indemna mai multi decât 180 înși a jertfi fl. 2 pe an pentru „Transilvania“, în modul de până acum redactată. Acest moment nu trebuie scăpat din vedere, căci el singur ne

¹⁾ „Transilvania“ I. pag. 22.

²⁾ „Transilvania“ V. pag. 206.

*) Veți Cuventul presidentului. Transilvania V. pag. 206.

înduce pe calea adevărului. Chiar acei domni, cari afirmă „că, Transilvania este în privința intelectuală destul de însemnată și corespunzătoare scopului Asociațiunii“ trebuie să recunoască, că o foaie, și fie ea cât de bună, dacă nu se cetesce, cel puțin pentru timpul în care să edă, nu există și nu produce nici un folos. Pentru ca să se producă folos trebuie negreșit mai întâi cetită. Nu putem invinovați comitetul Asociațiunii, că n'ar fi întrebuințat toate mijloacele pentru a provoca și îndemna publicul la abonamente și totuși vedem că din an în an numărul abonaților, în loc de a crește, scade. Causa poate fi numai una din două: sau că poporul român n'a ajuns încă la acel grad de cultură pentru a afla interes la foaia bună a Asociațiunii sau că foia este reu redactată și publicul inteligent și cult nu voiesce a o sprigini. În ambele cazuri trebuie să aibă loc o schimbare. În cazul prim foaia trebuie casată și edarea ei rezervată pentru timpurile când publicul cetitor va fi ajuns la acel grad de cultură, ca să se înțeleagă „Transilvania“, în cazul al doilea cuprinsul foaii trebuie acomodat după cerințele și pretensiunile actuale a le publicului cult. —

Vedem că din ori ce parte vom privi cesțiunea rezultă tot una și aceea: foaia „Transilvania“, cum s'a redactat până acum n'a corespuns scopurilor Asociațiunii.

8. Edarea și premiarea de cărți școlare.

Starea instrucțiunii publice la Români este încă foarte defectuoasă. Alături de lipsa institutelor de instrucțiune simțim lipsa de cărți școlare. Deci trebuie să salutăm cu mare bucurie concluderea Asociațiunii a eda și premia cărți școlare ca unul, ce este foarte potrivit, și folositor națiunii.

Încât privește concluderea edării și tipăririi cărților școlare pe spesele sale Asociațiunea a renunțat la punerea lui în lucrare, deoarece „consistoriile respective a declarat afacerile școlare de afaceri proprii și privesc cu jalușie la ori ce amestec străin (?), ce ar pute periclita în aceste timpuri mai vârtos caracterul confesional al școlilor române“. Mai întâi nu putem înțelege, ce a îndemnat Asociațiunea, voind ea a eda și tipări cărți școlare pe spesele ei proprie, a se adresa către consistorii? Consistoriile au doară a aproba hotărârea unui autor a eda o carte școlară? A doua nu înțelegem răspunsul consistoriilor după cum îl aflăm în raportul comisiunii. Dacă Asociațiunea ar fi tipărit pe spesele ei proprie cărți școlare și le ar fi așternut consistoriilor spre ale introduce în școală, consistoriilor, censurându-le, le ar fi stat în voie a le introduce sau a nu le introduce în școlile confesionale, după cum adecă le ar fi aflat bune sau rele.

Când un autor edă cartea sa s'a amestecat prin aceea în afacerile școlare?

La nici un caz procederea comitetului Asociațiunii când în aceasta cauză s'a adresat către consistorii n'a fost corectă și adunarea generală a arătat prea puțină bunăvoință când prin un răspuns neașteptat al consistoriilor s'a putut abate de la concluderea ei salutară.

Cu privire la premiarea de cărți școlare avem a constata repețita scriere de concurs pentru câte o carte agronomică, de igienă publică, istorică și o gramatică. Deși premiile nu sunt neînsemnate, totuși n'a concurs până astăzi nici un elaborat.

Prin urmare vedem activitatea Asociațiunii în această direcțiune fără vreun rezultat real.

(Va urma.)

Eugen Brote.

Pomaritul

in
gradina școlii.

(Urmare).

A espune cu oare-care esactitate una câte una metodele de altoit este a face o lungă descriere, care în lipsa de ilustrațiuni în loc să înlesnească doară mai mult ar incurca înțelegerea cetitorilor. De altă parte, altoirea și așa este o lucrare mecanică, care mai ușor se poate înveța executând de repețite ori aceea ce am esperiat privind la alții decât din descrieri, fie aceste măcar cât de lungi și esacte. Ne vom mărgini deci pe lângă o scurtă descriere atingând așa zicând în treacăt, cum are învățătorul să se orienteze în alegerea și aplicarea metodelor principale de altoit. Începem cu metoda cel mai răspândit, numit:

f. *Altoirea în despicatorie*, care se aplică cu deosebire la crengi mai groase precum și la realtoirea pomilor bătrâni. Trunchiul pădurețului și respective creanga mai întâi se retează cu ferestrăul, apoi se neteșește cu cosorul. Despicatorie, care se face lovind cu un ciocan pe dunga cosorului și care trebuie ținută deschisă cu ajutorul unui ic de os sau și de lemn vârtos, să nu fie mai adencă decum trebuie. Surcelul se prepară în forma unei săbii, care se infinge cu dunga de latură despicatoriei așa, ca să se potrivească în-

tocmai coaje langă coaje. Deasupra despicăturii surcelul să fie inzestrat cu un mugur îndreptat spre meduva pădurețului. Din acest mugur se ivesce o mlădiță, care contribuie și ea la vindecarea ranei. La pădureții, cari au o grosime de preste 0.03 m., se aplică câte 2, uneori chiar și câte 4 surcei în forma crucei. Când aplicăm un singur surcel, atunci pădurețul se despică numai de o latură; în asemenea cazuri legătura este de prisos. Precum la altoirea în despicătură așa și la celelalte metode de altoit, capetele legăturii nu se înoadă, ci numai se resucesc bine cu degetele. Astfel legătura se lărgesce de sine în mesura, în care altoiul se îngroașe și, odată deslegată, ea se poate întru buința mai departe.

Ranele mari ce rezultă despicând pădurețul în câte două sau patru părți sunt adese însoțite de o putredire a lemnului sau de boale primejdioase, precum este d. e. țeciunile etc. În fața acestui fapt adevărit prin o lungă experiență nu trebuie să ne mirăm de altoii schimonosiți și bolnăvicioși, ce produc țăraniile noastre, din cari cei mai mulți nu știu decât să altoească în despicătură. Cultura altoilor va pași înainte în proporțiunea, în care vom deprinde pe țăraniile noastre să aplice un metod de altoit mai practic d. e. ocularea.

g. Copularea se face combinând un surcel nobil cu un pădureț de aceeași grosime. Spre acest scop pădurețul se retează din jos în sus făcând o tăetură pe dișă și netedă. Tot așa se prepară și surcelul, numai cât tăetura se face trăgând cu cuțitul din sus în jos. Acum amândouă tăeturile se alipesc și se leagă împreună așa, ca să se potrivească întocmai lemn pe lemn și coaje pe coaje. De altminterlea, surcelul se prinde chiar și dacă o latură a tăeturei pădurețului ar rămâne neacoperită. Copularea este unul din cele mai de frunte metode de altoit. Singura scădere este, că nu putem copula decât pădureți tineri sau crengi subțiri. De aproape înrudită cu copularea este:

h. Semicopularea. Acest metod se aplică, când pădurețul resp. creanga de altoit este mai groasă decât surcelul nobil. La semicopulare se face de o latură a pădurețului retezat și netedit o mică tăetură verticală, de care se leagă surcelul preparat întocmai ca la copulare. Pădurețul se retează imediat de-asupra unui mugur situat de latură opusă tăeturei, de care se alipesc surcelul. Din acest mugur se ivesce o mlădiță, care absorbind suc nutritor contribuie și ea la vindecarea ranei precum și la dezvoltarea surcelului. Mlădița se înlătură atunci, când măsurând preste 0.09 m. în lungime, ajunge a fi de prisos și chiar păgubitoare.

Pomii copulați sau semicopulați reușesc mai cu samă dacă dosul tăeturei surcelului este proveșut cu un mugur, care se înfășură în legătură, firesce așa ca mlădița să aibă pe unde crește.

Acest mugur se prinde ușor chiar și dacă restul surcelului s'a uscat sau s'a frânt.

i. Altoirea laterala se aplică mai ales când este vorba a produce crengi laterale acolo, unde lipsesc. Surcelul se prepară ca la copulare s'evărșind tăetura în dosul unui mugur. Coaja pădurețului se crestează în lungul și în latul formând o cruce dreaptă. Coaja odată deslipită presintă un fel de aripi, între cari se înfige surcelul. Acum aripile se așează în jurul surcelului, se leagă și se ung cu rășină sau ceară de altoit. Acest metod practic se mai numește și ocularea cu surcei.

k. Altoirea în coaje se poate face numai pe timpul când coaja se deslipesc de pe lemn cu ușoritate. Ea se aplică cu deosebire la realtoirea pomilor mai bătrâni. Surcelul se taie curmezis până la m'eduvă și de aci costis ca la copulare; tăetura, care se face sub un mugur, trebuie se m'asure cel puțin 0.02 m. în lungime. Pelița de de-asupra a coajei se curată trăgând cu cuțitul pe dungile tăeturei în jos. În coaja pădurețului se face o crestătură verticală acolo, unde coaja este netedă și oablă. Surcelul se înfige cu tăetura între aripile coajei, cu care se leagă și se unge împreună.

După un alt metod surcelul se înfige în crepătura ce rezultă deslipind coaja de pe lemn cu lare aminte. În cazul de față coaja din dosul tăeturei surcelului trebuie desbrăcată de pelița esterioară. Legătura este de prisos, dacă ranele se ung cum trebuie. Adese se aplica câte 2—3 surcei pe aceeași creangă.

l. Ocularea este mai pre sus de ori care alt metod de altoit. În adevăr, nimic mai plăcut decât a vedea, cât de frumos și totodată repede se vindecă mugurul oculat producând o singură mlădiță dreaptă și puternică; una, pentrucă sucul este concentrat într'un singur mugur; alta, pentrucă rana și așa neînsemnată a pădurețului se vindecă în grabă. Credem deci a nu lungi vorba în deșert repetind, că ocularea este mai pre sus de ori care alt metod de altoit. Tocmai din acest motiv regretăm a nu pute decât să atingem câteva regule generale; deoarece în lipsa de ilustrațiuni o descriere măcar cât de esactă ar rămâne neînțeleasă.

Ochiu numim un mugur tăet împreună cu un petec de coaje, adese și cu puțin lemn.

Ocularea se face în două epoce și anume sau primăvara târziu sau vara începând din Iulie și până prin Septemvrie. În cazul din urmă se vorbește de ocularea în mugurul durmind, în deosebire de mugurul crescând, care oculat în primăvară, crește producând mlădiță în același an. Ocularea în mugurul crescând este puțin recomandabilă. Pentru ce? Pentru că mugurul se prinde numai într'un târziu și astfel neavând mlădița când se întărește, ea adese degeră preste eamnă. Cu atât mai recomandabilă este ocularea în mugurul durmind, care deși rămâne preste eamnă oare-cum amorțit, produce însă o mlădiță deja cu începutul primăverii. Ocularea se poate face numai când coaja se deslipesc de pe lemn cu ușorătate.

Lucrarea însăși consistă în prepararea unui ochiu potrivit, care se viră într' un lemn și coaja pădurețului. Cum trebuie preparat surcelul este o întrebare, la care numai experiența practică este în stare să răspundă. La ocularea de vară ne servim de mugurii surceilor crescuți în aceeași vară. Acești muguri sunt înzestrați fie care cu câte o foaie verde, care se scurtează pe jumătate; cealaltă jumătate împreună cu codița rămân pentru a avea de ce apuca ochiul fără a atinge mugurul și coaja gingașă. Ochiul odată preparat se ia de codița foaiei într' buze și căutând un loc, unde pădurețul este foarte neted, creștam coaja trăgând cu virful cuțitului în curmeziș și apoi în lungul în forma unui \perp întors. Acum întorcând cuțitul cu limba de os deslipim coaja de pe lemn formând două aripi, într' cari se viră și se așează ochiul. Nu este iertat a creșta și a deslipi coaja pădurețului mai tare decum este de lipsă pentru a avea unde viri ochiul. Legătura se înfășură firesc așa, ca mugurul să rămână liber. Adese se pun pe același pădureț câte 2 ochi unul spre apus și altul ceva mai jos spre răsărit.

În vreme ce pomiferii tineri se oculează cât se poate mai aproape de pământ, unde nu se observă direcțiunea strămbă, în care crește mlădița nobilă, drupiferii precum și pomiferii mai bătrâni se oculează de regulă în coroană, în crengile de doi ani afară de cireși și vișini, cari trebuie oculați în crengile de un an. Ocularea merită a fi aplicată mai ales la drupiferi, cari sunt foarte simțitori în contra ranelor mari ce rezultă la aproape toate celelalte metode de altoit.

Virfurile surceilor meniți pentru ocularea în mugurul durmind se retează cu vre-o două săptămâni înainte de a-i lua din pom. Urmarea naturală este, că asemenea surcei se iatăresc producând muguri puternici și sucoși. Precum la celelalte metode de altoit așa și la oculare ne servim mai cu samă de mugurii situați pe la mijlocul surceilor.

Ocularea reușesc mai ales dacă se face sara

sau dimineața pe răcoare sau după o ploaie caldă. În contra vânturilor și arșiței soarelui se recomandă adăpostirea mugurilor oculați cu foi de hirean, brustur, etc. Deja după vre-o două săptămâni se poate cunoaște, dacă ochiul s'a prins sau ba. În cazul d'antăi codița se desface de lângă mugur și pică jos; în cazul al doilea codița se sbirecesc și nu se desface decât aplicând oare care forță.

Am părăsi cadrul, în care ne-am propus a rămâne, dacă am continua cu descrierea celorlalte metode de altoit, parte puțin îndatinate, parte și așa de aproape înrudite cu metodele înșirate mai sus.

(Va urma).

D. Comșa.

DISCIPLINA ȘI DIDACTICA CA PĂRȚI ALE EDUCAȚIUNII.

(Urmare).

2. Personalitatea învățătorului.

Dacă educătorul posedă autoritate față de elev pe de o parte și prin iubirea arătată către elev a ajuns ca și elevul să-l iubească pe educător, urmează de sine după legile psihologice, că personalitatea educătorului să devină un obiect de atracțiune, la care elevul se năzuesc a se ridica. Nu se poate cugeta în sensul acesta pedagogic iubire fără autoritate, nici autoritate pedagogică fără iubire, pentru că s'a zis mai sus, că autoritatea educătorului față de elev nu se poate asemăna cu frica, care o au servii față de stăpânii lor. Personalitatea educătorului devenind astfel obiect de imitat pentru scolari, are un rol prea însemnat nu numai pentru disciplină în special, dară și pentru educațiune în general.

Sub personalitatea învățătorului înțelegem complexul, tipul, sau suma tuturor însușirilor lui atât psihice morale, cât și manifestațiunea fizică din afara: precum sunt d. e. bunețată, reutate, blândenie, mânia, iubire, ură, constanță, sinceritate, și altele din preună cu manifestarea lor din afară prin vorbe și fapte. Scolarul creșdând în autoritatea învățătorului pe de o parte, eară pe de altă parte atras prin esemplul viu își însușesc succesive numai însușirile cele bune ale învățătorului, ci și cele rele — mai ales când alți factori, precum familia, societatea, învățământul nu lucrează în sens contrar; scolarul creșdând în autoritatea învățătorului și fiind atras prin iubire către densusul se formează și consolidează în internul său „după

puse din afară și pre ascultare, ci prin desceptarea priceperii și cunoașterea necesității de a urma așa și nu altcum.

Disciplina răzimată numai pe regulile impuse din afară apasă greu asupra elevului. Elevul astfel disciplinat se poate asemăna cu o peană elastică, care se incovăie numai până este apăsată la un capăt; îndată ce scapă el de sub strictețta disciplinei se scutură de ea de un jug greu și dacă nu-i s'a prefăcut din lăuntru și din convingere ca și în a doua natură și permite desfrăul cel mai mare.

4. Remunerațiunii și pedepse. La susținerea disciplinei pedepsele și remunerațiunile au avut un rol însemnat în educațiune.

În ce măsură să se aplice pedepsele rezultă din recerînța iubirei, care pedagogul trebuie să o aibă. Din aceste puncte de vedere privind pedepsele, ele trebuiesc executate cu înțelepciune practică; de aceea se ține, ca pedagogul să pedepsească numai cu cauză, când îi dictează împrejurările; să știe aplica pedeapsa corespunzătoare în fiecare cas, pentru a și avea efectul pedagogic; pedepsele să se gradueze și să se întrebuițeze cu mare economie luând respect la individualitatea elevului, la naturelul și temperamentul, la antecedentele educațiunii lui în familie s. a.

Între pedepsele cele mai corespunzătoare se numără: cuvântul desaprobător al pedagogului, care și va avea efect, cu cât mai mare autoritate va avea acela; apoi prin privarea unui elev de la vre un favor, etc.

Despre pedeapsa corporală se exprimă Schläiermacher foarte dubios, ba eschide întrebuițarea ei ca mijloc al educațiunii, admițând întrebuițarea ei numai în anumite cazuri extreme.

În tot cazul cumpănind rezultatele bune și consecințele pagubitoare pentru educațiune ce se nasc din pedepsele corporale, putem dice, că cu drept cuvânt pedagogii moderni cei mai mulți eschid bătaia corporală dintră mijlocele ducătoare la scop în educațiune. Educătorul dispune preste alte pedepse convenabile educațiunii.

Pedeapsa să nu fie prea aspră, ca să nu vină elevul a crede că educătorul voesce a-i face reu, sau chiar are plăcere a 'l pedepsi. Educătorul să fie riguros, nu însă mănios, căci în cazul acesta pierde iubirea elevului.

Ceea ce s'a observat în privința pedepselor, are valoare și despre premiare sau remunerațiuni. Între acestea se pot numera: cuvântul aprobător și încura-

jarea educătorului și alte distincțiuni, care se dau de sine în viața de școală.

Precum la pedeapsă așa și la remunerațiune să fie pedagogul cu cea mai mare dreptate căci din contra în loc să și ajunga scopul pedagogic produce în unii școlari disgust.

Una mai pre sus de toate să aibă pedagogul în vedere, ca prin pedepse și remunerațiuni să nu lucre în contra educațiunii; în eroarea aceasta va cădea pedagogul, dacă d. e. prin pedepsire s'ar vătămă simțul de onoare al elevului și s'ar indejosi și face de ris înaintea celorlalți elevi, sau dacă prin remunerațiuni s'ar deștepta un simț de mândrie și dispreț al unor școlari către ceilalți: în cazul d'ântei s'ar influința în mod deprimător asupra elevilor pedepsiți și acestia și vor perde încrederea în sine, plăcerea și interesul de școală; — în cazul al doilea se vor deștepta unele pasiuni în școlari, precum inchipuirea de sine, invidia ș. a., școlarii remunerați fără înțelepciune pedagogică pot ajunge la aceea, ca lucrul bun să nu 'l săvârșască din datorință morală, ci numai pentru lauda și remunerațiunea din afară; simțimintele desceptate în elev prin pedepse și remunerațiuni au, precum se vede, urmări afunde pentru caracterul școlarilor.

5. A t e n ț i u n e a. Un Mijloc pentru susținerea disciplinei în școală este ținerea școlarilor în atențiune la învățământul din școală. Atențiunea după natura ei nu se poate impune din afară, ci este o urmare naturală a învățământului bun. Causa la cele mai multe disordini în școală este lipsa atențiunii, eară cauza lipsei de atențiune este metodel greșit de învățământ mai demultori dară cauza lipsei de atențiune și prin urmare a disordinii din școală este învățătorul însuși. Învățătorul bun știe să deștepte atențiunea școlarilor; în lipsa acesteia, școlarul atât după impulsul activ al spiritului, cât și după natura lui fizică — va căuta să vorbească cu vecinul seu, să bată cu picioarele etc; pentru ținerea în atențiune se mai cer și alte, adecă: distracție prin pause între oare, prin gimnastică s. a; pentru susținerea atențiunii se cere împărțirea corespunzătoare a arelor de învățământ, cari mai ales pentru copii mici să nu fie prea multe.

În ce măsură s'a zis despre un metod bun, că poate contribui mai mult ca ori care alt mijloc pentru susținerea atențiunii în elevi, în aceeași măsură contribuie și la delăturarea altor scăderi în școală, precum este delăturarea lenei, frecventarea regulată a școlii, încaț depinde de la însuși elevul; dacă a succes învățătorului a descepta plăcerea pentru școală sau interesul la învățământ în elevii sei, a invins de

tipul și asemănarea" învățătorului năzuind a deveni un „alter ego" al învățătorului. De aceea un învățător să fie conștiu de pozițiunea sa, întrebându-o în folosul bunei educațiuni. Voiesce învățătorul să țină disciplină, să fie însuși un model în observarea disciplinei; Voiesce el ca școlarii să observeze legile școlare, el este dator să observe mai tare; voiesce el ca școlarii să cerceteze regulat școala, el însuși trebuie să fie model de acurateță în cercetarea școlii; voiesce el ca școlarii să vină curăței și pieptenați la școală, el însuși trebuie să observeze aceasta s. c. l. Cuvintele învață, exemplele însă atrag!

Dădarea sau obiceiul au un rol însemnat la formarea caracterului în om. Adevărat că caracterul ca atare este mai ales rezultatul influențelor de tot felul și în special al învățământului, după cum se va arăta mai târziu; dară exemplele vii atrag și dădarea contribuie foarte mult sprijinind sau împedcând dezvoltarea singuraticelor trăsuri ale caracterului.

Învățătorul cu greu va putea consolida în caracterul școlariului, ca fiitor om, statornicia, dacă însuși va fi nestatornicia personificată: religiozitatea, dacă el nu va fi religios: moralitatea în general, dacă el va urma contrariul.

Învățătorul conștiu de chiamarea și pozițiunea sa trebuie să fie modelul de toate însușirile bune, ce voiesce a le dezvolta în elevul său.

3. Regulele. Pentru susținerea disciplinei sunt de lipsă a se da și unele precepte la a căror observare sunt a se îndatora școlarii; înseși și la normarea acestora este de lipsă precauțiune. Atari precepte sau porunci trebuie să se deosebească de cele polițiene; adecă trebuie arătat școlarilor pe calea învățământului binele și frumosul, care urmează dela observarea lor, precum și reul și uritul, ce urmează din neobservarea atăror reguli; cu alte cuvinte la observarea regulilor disciplinare se nu-i îndatoreze numai de frică pentru pedeapsă; — aplicarea pedepsei, să fie un refugiu extrem al educătorului.

Regulele disciplinare să fie precise, eară nu generale, nedeterminate, dubioase; să nu se demânde și oprească prea mult; ceea ce demânda sau oprește educătorul să nu fie imposibil de implinit; regule puține însă cu atât mai punctuos să se observeze. Este greșită părerea acelor, cari cred a menține disciplina prin aceea, ca totă viața din școală până în minuțiosități o cuprind în regule; prin aceasta nu se ajunge scopul, din cauză că cu cât vor fi regule mai multe, cu atât se vor călca mai multe din ele și educătorul va veni în perplexitate a nu mai

afla mijloace pentru susținerea acelor, și mai în urmă elevii vedând că pot face abatere dela o regulă mai neînsemnată, se vor simți dispensați dela observarea și altor reguli mai de însemnatate și pe calea aceasta toată disciplina va deveni lăcăș și se va adevăra și în pedagogie adevărul scripturei „că cel ce calcă o poruncă, calcă toată legea“.

Grămădirea cu prea multe și speciale regule nu convine nici cu educațiunea, pentru că chiar să succedă pedagogului a ajunge pe calea aceasta la o disciplină mai riguroasă, precum se întâmplă în instituturile militare, însă restricțiunile prea mari în școală se fac pe contul educațiunii. Disciplina răzimată numai pe regule din afară se poate privi ca o mașină, ce mișcă sau șilește din afară. Elevul trebuie adus acolo ca el însuși să și dicteze luiși regule și aceste le va implini el mai cu esactitate; aceasta convine și cu libertatea individuală, care trebuie susținută și chiar sprijinită în elev, ca nu fiind copleșit din afară de prea multe regule să și vina el sieși spre greutate, și viața, în sine un bun pământesc să-i devină o sarcină.

Mai mult dară se poate efectui în privința disciplinei prin inducerea elevilor la cunoștința noțiunilor etice și estetice de bun, frumos; eară la regule sau porunci de școală se recurgă educătorul numai în cât privește circumstanțe de timp, spațiu, precum ar fi, că la atatea ore să vină la școală, cutare să șadă în cutare scaun s. a.

Mai bine și cu succes durabil poate lucra învățătorul asupra disciplinei (guvernării) prin învățământ, care trebuie astfel făcut, încât din învățăturile predate și din praca vieții elevul singur să fie în pozițiune a și abstrage o regulă de viață rezimată pe necesitatea naturală Rousseau combate pre Locke, care în privința educațiunii era de părere, că copii prin explicațiuni raționale se pot conduce la o bună purtare. Rousseau dice adecă: în copil nu există rațiune; tocmai problema educațiunii este a dezvolta în el rațiunea; cum se poate dară educa copilul prin aceea, ce el încă nu posedă. Și în adevăr preceptele morale generale pot fi înțelese de o minte dezvoltată, nu însă de copii. Eată ce pune Rousseau în loc: Nu dați elevului vostru despre portarea lui regule cuprinse în vorbe, acele regule să și le câștige prin experiență; nu-l pedepsiți în nici un mod, căci nu știe, ce va să dică: greșeala; nu-l siliți a se ruga de iertare, căci el nu e în stare a vă vătăma.

Guvernarea, sub care înțelegem păzirea copilului dela „invețul reu“, nu se susține prin regule im-

jumatate greutatea pentru susținerea disciplinei. Atenția și și interesul se poate destiepta numai prin un metod rațional.

6. **Ocupația.** Mijlocul cel mai corespunzător pentru susținerea disciplinei cu elevii este ocupația. Copilul după natură lui are aplicarea a face în tot momentul ceva. Dacă studiam pe un copil dela al doilea sau al treilea an al etății începând, ne convingem, că numai când doarme stă în loc, altcum presupunând că este sănătos, neincetat este în activitate. Aparența acasta se esplica psihologice. În spiritul lui, care din ce în ce se desvoaltă, este un gol, ce tinde a 'l umplè. Pentru copil toată lumea este o noutate. Astadi află una mănè alta. El nu se indetulesce a primii lumea așa, precum i se presenta din afară, ci începe a experimenta. El nu știe, că sticla, de se lovesce, se sparge; el nu știe, că, de se sparge e pagubă. El nu știe, că focul arde, până nu s'a ars odata. El nu știe, că focul aprinde casa; el nu stie, că din aprinderea caselor se nase pentru oameni mari pagube.

Energia acesta în copii sau aplicarea lor spre a face ceva, din punct de vedere pedagogic nu este o însușire rea a copiilor, ci din contra este cea mai de prețuit. Ea este germenul activității lui ca fiitor om. De aici rezultă pentru sciința educațiunei, că însușirea aceasta nu trebuie înădușită, ci trebuie numai regulată.

Copilul apucă ce-i vine înainte, lovesce, bate, sparge, pentru că el trebuie să facă ceva. Educătorului nu i este iertat al opri de a face ceva, dar chiamarea lui este numai a-i regulă lucrarea, lui a-i da adecă tot deuna ceva, ce sa 'l ocupe.

Pentru copii mai mici sunt „jucăriile“ adecă obiecte de joc, precum cătane de lemn, cai, caruție pentru copii; papuși pentru copile etc. Dela un timp observăm, că „jucăriile“ nu mai sunt indetulitoare pentru copii. Dela al 6-lea an și mai curend sunt de lipsă jocurile între copii mai multi, apoi istorisirile, povescile etc.

Ocupațiunile acestea însă nu trebuie să aibă numai scopul disciplinar, adecă prin ocupațiuni cu lucruri nesticăcioase să-i impedece dela lucrări stricăcioase; ele trebuie să împreune în sine și educațiunea pozitivă adecă desvoltarea intuițiunilor și lărgirea cunoștințelor.

Obiectele de joc (jucăriile) trebuie așa alese, ca în miniaturi să 'și căștigate elevul idei despre obiecte naturale etc. Jucariile, ce corespund pentru elevul de 3 ani, nu corespund (sunt prea puțin) pentru cel de 5 ani și așa mai departe.

Jocurile cu copii și între copii mai marișori trebuie regulate prin un educător, spre a nu degenera în brutalități și bătăi între copii.

Grădinele de copii (Kindergarten) au aflat în timpul mai de curènd aderenți mulți. Aici se primesc copii dela al 3—7 ani spre conducere în anumite oare la jocuri de tot felul sub privigherea unui educător. Aci copiii fac deprinderi în feluri de lucruri, prin care se ajung doue scopuri: unul disciplinar și altul instructiv.

Trecènd la o etate mai înaintată a elevului, după ce a intrat în școală putem aplica adevurul: lenea e începutul tuturor reuțăților în formă modificată: Neocupațiunea este începutul tuturor relelor.

Educătorul să privegheze, ca elevul să cercezeze regulat orele de școală; după școală să învețe a casă și să 'și isprăvească lucrările predate. Mai departe între ocupațiunile corespunzătoare de școală sunt de trebuință și distracțiunile prin jocuri și deprinderi gimnastice în anumite oare, excursiuni la câmp afară cu educătorul pentru colecțiuni botanice s. a. Cu un cuvènt toată ora elevului de preste și trebuie socotită, cum și unde o petrece. Din contră lăsat elevul fără ocupațiune se va adeveri și la el aceea, ce se adeverește în societate și cu omul mare, că, când, „n'are ce lucra“ face reu.

Ocupația corespunzătoare dară se poate socoti ca mijlocul cel mai bun pentru susținerea disciplinei; prin ea se indeplinesc numai educațiunea negativă dar și cea pozitivă.

(Va urma).

Dr. Il. Pușcariu.

Indreptare.

În Nrul 14 pag. 109, columna I-a r. 5. d. j. în loc de 63,367 fl. 98 cr. să se cetească: 13,367 fl. 98 cr.

BIBLIOGRAFIC.

Politica conducătorilor națiunei române din Transilvania în cei din urmă cinci ani, scrisă de un romanu, Libraria lui Ioanu Stein în Cluj.